

Meldcode en meldplicht in het basisonderwijs

Inleiding

Op school willen we dat kinderen zich veilig voelen. Soms kunnen er signalen zijn dat een kind thuis of op school te maken heeft met geweld, mishandeling of seksueel grensoverschrijdend gedrag. In zulke situaties is het belangrijk dat medewerkers weten wat ze moeten doen. Er zijn twee wettelijke regelingen die hierbij helpen: de meldcode en de meldplicht.

De meldcode geldt bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling, meestal in de thuissituatie. Medewerkers volgen dan een stappenplan om zorgvuldig te handelen en eventueel melding te doen bij Veilig Thuis.

De meldplicht geldt bij vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag door een volwassene binnen de school, zoals een collega, richting een leerling. In dat geval moet de medewerker dit direct melden bij de schoolleiding, die vervolgens verplicht is om actie te ondernemen, zoals overleg met de vertrouwensinspecteur en mogelijk aangifte.

In dit protocol leggen we beide regelingen verder uit, zodat iedereen binnen de school weet wat er van hem of haar verwacht wordt bij zorgwekkende signalen.

H1. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

1.1 De Meldcode

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling biedt een duidelijk stappenplan als er sprake is van zorgwekkende signalen in de thuissituatie van leerlingen. Deze code helpt leerkrachten, kwaliteitscoördinatoren en andere onderwijsprofessionals om zorgvuldig en verantwoord te reageren op vermoedens van onveiligheid.

Wanneer er signalen zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling, is het essentieel dat onderwijsprofessionals niet alleen alert zijn, maar ook zorgvuldig afwegen welke stappen nodig zijn. Het afwegingskader vormt hierbij een belangrijk onderdeel van de meldcode. Dit kader helpt leerkrachten en andere betrokkenen om op basis van signalen, professionele inschatting en beschikbare informatie te bepalen of het noodzakelijk is om een melding te doen bij Veilig Thuis. Het afwegingskader ondersteunt een weloverwogen besluitvorming, waarbij het belang en de veiligheid van het kind altijd voorop staan.

1.2 Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

1.3 Stappenplan meldcode

Binnen het basisonderwijs kunnen medewerkers soms signalen opvangen die wijzen op een onveilige thuissituatie van een leerling, zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. In dergelijke gevallen is het van groot belang dat er zorgvuldig en volgens vaste richtlijnen wordt gehandeld.

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling biedt een wettelijk verplicht stappenplan dat professionals ondersteunt bij het herkennen van signalen, het bespreken van zorgen, en het nemen van vervolgstappen.

Meldcode kindermishandeling

Afwegingskader basisonderwijs

1

In kaart brengen van signalen

- Observeren, signaleren en begeleiden
- Onderzoek naar onderbouwing
- Overleg met aandachtsfunctionaris, kwaliteitscoördinator en directie, actie richting stap 2 wordt ondernomen
- Gesprek met ouder(s): delen van de zorg/signalen

2

Overleg met een collega en eventueel raadplegen Veilig Thuis (anoniem)

- Bespreek de signalen met een deskundige collega
- Bilateraal of multidisciplinair overleg met de jeugdverpleegkundige, jeugdconsultant of andere betrokkenen
- Consulteer Veilig Thuis

3

Gesprek met de betrokkene(n) en (indien van toepassing) kind

- De directeur en de kwaliteitscoördinator of leerkracht gaan in gesprek met de ouder(s): delen van de zorg.
- Uitkomsten van de consultaties worden besproken met de ouders.

4

Wegen van het geweld of de kindermishandeling (Afwegingskader)

- Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld.
- Raadpleeg het afwegingskader: Is melden noodzakelijk? Is hulpverlening (ook) mogelijk?
- Vraag Veilig Thuis hierover een oordeel te geven.

5

Wegen van geweld en/of kindermishandeling - hulp organiseren of melden

Afweging 1

Melden en bespreken met ouders

- Bespreek met de ouder(s) de voorgenomen melding.
- De directeur doet de melding bij Veilig Thuis.
- Geef de melding door aan de aandachtsfunctionaris van Op Kop
- Volg de leerling en bel bij nieuwe of blijvende zorgen.

Afweging 2

Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek zorgen met de ouder(s).
- Organiseer hulp door ouder(s) en leerling door te verwijzen.
- Monitor of ouder(s) en leerling hulp krijgen.
- Volg de leerling.

1.4 Signalering van geweld en onveiligheid

Acuut gevaar, aanhoudende onveiligheid en directe uitingen van slachtoffers (disclosure) zijn belangrijke signalen bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Het herkennen en begrijpen van deze signalen is nodig om risico's goed in te schatten en passende hulp te bieden.

1.4.1 Acute onveiligheid

Definitie: Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Toelichting

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.

- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

1.4.2 Structurele onveiligheid

Definitie: Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.

Toelichting

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.

Voorbeelden

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze
- minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
- Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

1.4.3 Disclosure

Definitie: Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Toelichting

Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

1.5 Veilig Thuis

Het landelijk telefoonnummer van Veilig Thuis is 0800-2000.

Advies

Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact kan worden opgenomen met Veilig Thuis, het advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij Veilig Thuis is veel kennis aanwezig over mogelijke signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De medewerkers kunnen ook adviseren over de te zetten stappen en over het voeren van gesprekken met cliënten over de signalen. Als een beroepskracht advies vraagt aan Veilig Thuis, zet Veilig Thuis zelf geen stappen in de richting van de cliënt of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager.

Adviesgesprekken vinden plaats op basis van anonieme cliëntgegevens. Wel kunnen, met instemming van de adviesvrager, de contactgegevens van de adviesvrager worden vastgelegd, vooral ook met het oog op een eventueel vervolgadvis over dezelfde casus.

Melden

Als er bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, neemt Veilig Thuis de zaak over. Veilig Thuis is wettelijk bevoegd om onderzoek te doen naar het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Daarbij kan Veilig Thuis informatie opvragen bij andere instanties en organisaties. Veilig Thuis houdt melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Bij een melding moet de melder cliëntgegevens verstrekken omdat Veilig Thuis anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding. Iedereen, professionals en burgers, kan bij Veilig Thuis terecht met vragen en meldingen of vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De taken van Veilig Thuis zijn: advies geven, meldingen in ontvangst nemen, onderzoek van meldingen, beoordelen van de noodzaak van vervolgstappen en toeleiden naar passende hulp voor alle betrokkenen.

Vervolg melding door Veilig Thuis

Veilig Thuis doet na een melding onderzoek naar de signalen. Dit wil zeggen dat de medewerkers in gesprek gaan met de ouders en met beroepskrachten die met het kind en/of het gezin te maken hebben. Op basis van de resultaten van dit onderzoek besluit men wat er moet gebeuren. Vaak zal vrijwillige hulp in gang worden gezet, in samenwerking met het lokale veld. Dit betekent dat Veilig Thuis in gesprek gaat met de betrokkenen en met beroepskrachten die het gezin kennen en zo nodig de verschillende gezinsleden toe leidt naar passende hulp. Veilig Thuis kan ook beslissen om een melding te doen bij de Raad voor de Kinderbescherming, om de zaak te bespreken bij een casusoverleg van het Veiligheidshuis (bijvoorbeeld om de mogelijkheden te bespreken van een hulptraject in het gedwongen kader) en/of om de politie te informeren (bijvoorbeeld om aangifte te doen of om te beoordelen of bij een volgend incident wellicht een tijdelijk huisverbod mogelijk is). Als de behandeling van de melding is afgerond, informeert Veilig Thuis de melder over de stappen die naar aanleiding van de melding gezet worden.

Bekendmaken van de identiteit van de melder bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling

Hoofdregel is dat de identiteit van de melder door Veilig Thuis aan het gezin bekend wordt gemaakt. Een melder kan echter ten opzichte van het gezin anoniem blijven als de melding:

- Een bedreiging vormt of kan vormen voor de gemelde personen, voor de beroepskracht of zijn medewerkers, of voor anderen; of
- De vertrouwensrelatie zou kunnen verstoren tussen de beroepskracht en de cliënt of zijn gezin.

Een melding is geen eindpunt

Als een beroepskracht een melding doet, geeft het stappenplan daarom aan dat de beroepskracht in zijn contact met Veilig Thuis ook bespreekt wat hij zelf, na zijn melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taak uitoefening, kan doen om de cliënt of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 bij de melding opgenomen om duidelijk te maken dat de betrokkenheid van de beroepskracht bij de cliënt na de melding niet ophoudt. Van hem wordt verwacht dat hij, naar de mate van zijn mogelijkheden, de cliënt blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

Handige links

- Veilig Thuis: [Veilig Thuis](#)
- Signalenkaart huiselijk geweld: [SignalenKaart – Huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- Signaleren van kindermishandeling: [Signalen van kindermishandeling herkennen | Nederlands Jeugdinstituut](#)

H2. Meldplicht bij seksueel misbruik in het onderwijs

Op basisscholen is het belangrijk dat kinderen zich veilig voelen. Daarom is er een meldplicht voor situaties waarin een volwassene binnen de school zich grensoverschrijdend gedraagt richting een leerling.

Als een medewerker vermoedt dat zoiets is gebeurd, moet hij of zij dit meteen melden bij de schoolleiding. Die neemt dan contact op met het bestuur die vervolgens de vertrouwensinspecteur belt en bespreekt welke vervolgstappen gezet moeten worden.

Wettelijke bepaling

De Wet bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs (sinds 1999) wordt ook wel de Meld-, overleg- en aangifteplicht genoemd. Deze wet verplicht alle medewerkers die het vermoeden hebben van, of informatie krijgen over, een mogelijk zedendelict door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling onmiddellijk door te geven aan het bevoegd gezag.

Doel van de wet is te voorkomen dat zedendelicten door scholen intern worden opgelost, met als mogelijk gevolg dat die medewerker op dezelfde school of elders opnieuw een zedendelict pleegt.

Wat zijn zedenmisdrijven?

Zedenmisdrijven zijn strafbare feiten waarbij iemand seksueel grensoverschrijdend gedrag vertoont, zoals aanranding, verkrachting of seksueel misbruik.

Voorbeelden van zedenmisdrijven in het onderwijs zijn o.a.:

- ontucht;

- aanranding;
- verkrachting;
- grooming (het langzaam winnen van vertrouwen van een minderjarige met het doel seksueel misbruik te plegen);
- schennis van eerbaarheid;
- kinderporno bezitten, bekijken of verspreiden;
- een seksuele relatie met een minderjarige.

Voor welke situaties geldt de wet?

De handelingen moeten hebben plaatsgevonden tussen een medewerker van de onderwijsinstelling en een minderjarige leerling: binnen, of in samenhang met, de schoolsituatie.

Wie moet het melden?

Elk medewerker van de school is meldplichtig. Daaronder vallen niet alleen personeelsleden, maar ook personen die buiten dienstverband werkzaamheden verrichten voor de school, zoals stagiairs, schoonmaakpersoneel, uitzendkrachten en vrijwilligers. Ook de interne vertrouwenspersoon is meldplichtig.

Het telefoonnummer van de vertrouwensinspecteur is 0900 111 3 111

Waar moet het gemeld worden?

Bij het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag overlegt vervolgens met de vertrouwensinspecteur en doet aangifte bij politie of justitie.

Stappenplan meldplicht

Het stappenplan biedt een duidelijke werkwijze voor het zorgvuldig omgaan met ernstige signalen van seksueel misbruik door een medewerker jegens een minderjarige leerling. Het wordt ingezet zodra er een vermoeden bestaat van grensoverschrijdend gedrag dat mogelijk strafbaar is. De stappen omvatten het melden bij het bevoegd gezag, het voeren van overleg met de vertrouwensinspecteur, het informeren van betrokkenen, en het doen van aangifte bij politie of justitie wanneer er sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

Stappenplan meldplicht in het basisonderwijs

1

Een medewerker van een school heeft het vermoeden van, of informatie over, een zedendelict, gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling

2

De medewerker meldt dit aan de directeur en deze meldt dit bij het bestuur. Als de melding de directeur zelf betreft dan neemt de medewerker direct contact op met het bestuur.

3

Het bestuur overlegt met de vertrouwensinspecteur.

4

Er is een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

5

Het bevoegd gezag informeert (ouders van) betreffende leerling(en) en aangeklaagde dat aangifte wordt gedaan.

6

Het bestuur doet aangifte bij justitie of politie.